

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση για τη χάραξη κατευθυντήριων γραμμών για την πολιτική απασχόλησης των κρατών μελών το 2000»

(1999/C 368/12)

Στις 6 Οκτωβρίου 1999, και σύμφωνα με το άρθρο 128 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το τμήμα «Απασχόλησης, κοινωνικών υποθέσεων και δικαιωμάτων του πολίτη», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 30 Σεπτεμβρίου με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Lustenhouwer.

Κατά την 367η σύνοδο ολομέλειάς της (συνεδρίαση της 20ής Οκτωβρίου), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 78 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 1 αποχή, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή έλαβε με μεγάλο ενδιαφέρον γνώση των προτάσεων της Επιτροπής για τις κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση για το 2000. Αισθάνεται δε ιδιαίτερη ικανοποίηση διότι δύναται να εκφραστεί επί του θέματος βάσει επίσημης πρόσκλησης εκ μέρους του Συμβουλίου, όπως απαιτείται πλέον μετά την έναρξη της ισχύος της Συνθήκης του 'Αμστερνταμ. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι το γεγονός αυτό ισοδυναμεί με ουσιαστική αναγνώριση του ρόλου της στη χάραξη μιας ευρωπαϊκής πολιτικής απασχόλησης.

Με τις προτάσεις αυτές, η Επιτροπή ανταποκρίνεται στη σχετική έκκληση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Κολωνίας της 3ης και 4ης Ιουνίου 1999. Επισημαίνει, επίσης, ότι πρόκειται να συνεχισθεί η στρατηγική που έχει οριστεί βάσει της διαδικασίας του Λουξεμβούργου.

1.2. Η ΟΚΕ έχει επίγνωση του γεγονότος ότι οι κατευθυντήριες γραμμές που προτείνει τώρα η Επιτροπή είναι οι πρώτες που πρέπει να εξετασθούν βάσει του Ευρωπαϊκού Συμφώνου για την Απασχόληση που θεσπίστηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κολωνίας. Με το σύμφωνο αυτό, η πολιτική απασχόλησης (Λουξεμβούργου) συνδέεται απευθείας με το συντονισμό της οικονομικής πολιτικής (διαδικασία της Κολωνίας) και της πολιτικής που αποσκοπεί στη βελτίωση των δυνατοτήτων καινοτομίας και στην πιο αποτελεσματική λειτουργία των αγορών αγαθών, υπηρεσιών και κεφαλαίων (διαδικασία του Κάρντιφ).

1.3. Με τη σφαιρική αυτή προσέγγιση, που απώτερο στόχο έχει τη σταθερή μείωση της ανεργίας στην ΕΕ, το Συμβούλιο ανταποκρίνεται σε μεγάλο βαθμό στην επιθυμία που έχει εκφράσει σχετικά η ΟΚΕ.

Πράγματι, στη γνωμοδότησή της για την «Εφαρμογή των κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση 1999»⁽¹⁾, η ΟΚΕ είχε υπογραμμίσει την ανάγκη υιοθέτησης μιας τέτοιας σφαιρικής στρατηγικής. Η ΟΚΕ πίστευε και πιστεύει ακόμη ότι πρέπει να αναπτυχθεί μια τέτοια σφαιρική προσέγγιση, η οποία θα συνδέει τη μακροοικονομική πολιτική και τους διάφορους τομείς πολιτικής που έχουν επίδραση στην απασχόληση. Έτσι, διαπιστώνει, π.χ., ότι θα ήταν σκόπιμο να διασυνδεθούν οι πολιτικές στους τομείς της απασχόλησης και την ασφάλεια και την προστασία της υγείας στον τόπο εργασίας. Η αποτελεσματική άσκηση της πολιτικής ασφάλειας

και προστασίας της υγείας στον χώρο της εργασίας συμβάλει στην καλύτερη αξιοποίηση και στη βελτίωση της ποιότητας της εργασίας.

Η ΟΚΕ χαίρει, συνεπώς, διότι η ολοκληρωμένη αυτή προσέγγιση έλαβε ήδη συγκεκριμένη μορφή με τη «Σύσταση του Συμβουλίου της 12ης Ιουλίου 1999 σχετικά με τους γενικούς προανατολισμούς των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών και της Κοινότητας» (παλαιό άρθρο 99 παράγραφος 2 της Συνθήκης)⁽²⁾. Πράγματι, στη σύσταση αυτή, οι οικονομικές πολιτικές τίθενται πλήρως στην υπηρεσία μιας διπλής προτεραιότητας: ενός υψηλού και διατηρήσιμου επιπέδου ανάπτυξης και απασχόλησης.

1.4. Τώρα που το Συμβούλιο υλοποίησε αυτήν την ιδέα με τη μορφή του Ευρωπαϊκού Συμφώνου, η ΟΚΕ θα θεωρήσει και αυτή τις προτεινόμενες κατευθυντήριες γραμμές μέρος ενός ευρύτερου συνόλου. Θα μελετήσει, επομένως, και η ίδια τις εξελίξεις στο πλαίσιο της διαδικασίας της Κολωνίας και του Κάρντιφ και θα διατυπώσει την ολοκληρωμένη άποψή της σε μια συμβολή στο έκτακτο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο που θα πραγματοποιηθεί στην Πορτογαλία την άνοιξη του 2000, στο οποίο θα εξετασθεί η πρόοδος βάσει των τριών προαναφερόμενων διαδικασιών.

Αυτό δεν σημαίνει ότι, στο ενδιάμεσο διάστημα και βάσει των δεδομένων που παρέχουν τα κράτη μέλη, μπορεί να γίνει μία πρώτη εκτίμηση της καταλληλότητας και της ποιότητας των σχετικών μέτρων. Η ΟΚΕ αντιλαμβάνεται ότι, ενόψει της προσεχούς διεύρυνσης της ΕΕ, θα είναι ιδιαίτερα δύσκολο, αλλά για αυτό ακόμη πιο αναγκαίο, να συνδεθούν τα υποψήφια κράτη όσο το δυνατό ταχύτερα στη συζήτηση για την εν λόγω στρατηγική απασχόλησης και να υπάρξει ανταλλαγή εμπειριών εκεί όπου οι «βέλτιστες πρακτικές» προσφέρουν τη δυνατότητα να γίνει αυτό.

2. Γενική αξιολόγηση

2.1. Η ΟΚΕ παρατηρεί ότι οι προτάσεις της Επιτροπής διατηρούν τα κύρια σημεία των σημερινών κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση. Η ΟΚΕ συμφωνεί με αυτήν την επιδίωξη για συνέχιση της πολιτικής. Πράγματι, η στρατηγική για την απασχόληση απαιτεί από τα κράτη μέλη προσαρμογές. Οι προσαρμογές αυτές χρειάζονται χρόνο και δεν ενδείκνυται η ουσιώδης

(1) ΕΕ C 209 της 22.7.1999.

(2) ΕΕ L 217 της 17.8.1999.

ετήσια διόρθωσή τους. Κατά τη γνώμη της ΟΚΕ, στις κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση πρέπει όμως να επιδιωχθεί η ενσωμάτωση περισσότερων στόχων οι οποίοι να υλοποιούνται τόσο από πλευράς χρόνου όσο και από πλευράς ποσοτικής αξιολόγησης. Εξάλλου, η ΟΚΕ παρατηρεί ότι οι εμπειρίες που έχουν συναχθεί δεν παρέχουν ακόμη αρκετά σαφή αντίληψη των μετρήσιμων αποτελεσμάτων της τρέχουσας προσέγγισης. Μια διόρθωση δεν θα ήταν, επομένως, δυνατή, παρά μόνο αν υπήρχαν διαθέσιμα περισσότερα ποσοτικά αποτελέσματα για τους επιδιωκόμενους στόχους. Το ειδικό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Πορτογαλίας θα μπορούσε ίσως να προβεί σε μια πρώτη «μεσοπρόθεση επισκόπηση». Όπως επίσης φαίνεται από τη σύσταση της σχετικής επιτροπής του Συμβουλίου σχετικά με την εφαρμογή της πολιτικής για την απασχόληση στα κατ'ιδίαν κράτη μέλη, η βελτίωση, ιδιαίτερος σε εθνική κλίμακα, των στατιστικών δεδομένων επιβάλλεται να επιτευχθεί όσο το δυνατό συντομότερα.

2.2. Η ΟΚΕ πιστεύει, επίσης, ότι η διατήρηση και η συνεπής και ισορροπημένη συνέχιση των υφιστάμενων τεσσάρων πυλώνων των κατευθυντήριων γραμμών είναι σημαντική ιδίως για εκείνα τα κράτη μέλη για τα οποία το Σχέδιο Κοινής Έκθεσης για την Απασχόληση, που κυκλοφόρησε ταυτόχρονα με την πρόταση της Επιτροπής, δείχνει ότι εξακολουθούν να παρουσιάζουν από διάφορες απόψεις καθυστέρηση στην πρακτική εφαρμογή τους. Από την άποψη αυτή, οι κατευθυντήριες γραμμές που προτείνονται σήμερα αποτελούν επίσης υπενθύμιση με την έννοια της επίτασης της προτροπής.

3. Οι τέσσερις κατευθυντήριες γραμμές

3.1. Βελτίωση των δυνατοτήτων απασχόλησης

3.1.1. Είναι προφανές ότι η ΟΚΕ είναι υπέρ της συνέχισης των δραστηριοτήτων που εμπίπτουν σε αυτόν τον πυλώνα. Όλα τα κράτη μέλη οφείλουν να καταστήσουν την εργασία αντικείμενο μίας προληπτικής και ενεργητικής στάσης που προλαμβάνει το ενδεχόμενο να περιέρχονται οι άνθρωποι σε κατάσταση ανεργίας. Παρόλο που οι οικονομικές προοπτικές φαίνονται πιο αισιόδοξες από ό,τι πέρυσι, δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να γίνει λόγος για αυτάρκεια όσον αφορά την κατάσταση απασχόλησης ιδίως των νέων και των μακροχρόνιων ανέργων, τη στιγμή μάλιστα που οι αναφορές διάφορων κρατών μελών αποκαλύπτουν ότι οι στόχοι που μπορούν να αποδοθούν ποσοτικά έχουν επιτευχθεί σε περιορισμένο μόνο βαθμό. Σ' αυτό ακριβώς το στοιχείο των κατευθυντήριων γραμμών οι προσαρμογές αποτελούν πολύπονο έργο και απαιτούν περισσότερο χρόνο. Για το λόγο αυτό, είναι αναγκαία η σύσταση μεσολαβητικής υπηρεσίας για την απασχόληση και γενικότερα την παροχή υπηρεσιών στους τομείς της αγοράς εργασίας, της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, καθώς και η χορήγηση επαρκών πόρων, γιατί διαφορετικά δεν πρόκειται να υλοποιηθούν οι στόχοι που έχουν τεθεί. Μια ενεργός πολιτική για την αγορά εργασίας, πράγματι, συχνά μπορεί να αναπτυχθεί μόνο εντός ενός συντονισμένου συστήματος φορολογίας και κοινωνικής ασφάλισης. Η έλλειψη επαρκούς σύγκλισης σ'αυτούς τους σημαντικούς τομείς μεταξύ των κρατών μελών δυσχεραίνει, δυστυχώς, ακόμη περισσότερο την αποτελεσματικότητα μίας ευρωπαϊκής πολιτικής για την αγορά εργασίας. Η υλοποίηση παρόμοιων προσαρμογών είναι χρονοβόρα και τα αποτελέσματά της μπορεί να φανούν μόνο μετά από πολλά χρόνια. Αν και σε επιμέρους τομείς, π.χ. σε σχέση με τη διά βίου εκπαίδευση, όπου το κάθε κράτος μέλος μπορεί να λάβει υπόψη την ιδιαίτερη κατάσταση του, έχει συντελεσθεί πρόοδος σε κοινοτική κλίμακα και σε

ορισμένα κράτη μέλη, σε πολλούς άλλους οι δράσεις πρέπει να εντατικοποιηθούν. Στο σημείο αυτό, η ΟΚΕ θα ήθελε να τονίσει για άλλη μια φορά τη σημασία που αποδίδει στην προαγωγή της επαγγελματικής κατάρτισης, παραδείγματος χάριν στα συστήματα συνδυασμένης εκπαίδευσης και απασχόλησης. Για ορισμένες ομάδες νέων, «η εκπαίδευση κατά την εργασία» μπορεί να αποτελέσει έναν ελκυστικό μέσο που αυξάνει τα προσόντα τους και τη δυνατότητα αξιοποίησής τους στην αγορά εργασίας. Για να μπορέσουν να μετρήσουν τα αποτελέσματα αυτών των δράσεων, τα κράτη μέλη θα πρέπει, όπως προτείνει τώρα η Επιτροπή, να προσπαθήσουν να παρέχουν περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το βαθμό στον οποίο έχει πραγματικά επιτευχθεί ένταξη των νέων ανέργων στην αγορά εργασίας. Βάσει σαφώς προσδιορισμένων δεικτών, θα πρέπει να διευκρινισθεί κατά πόσο η κατάρτιση, η υποστήριξη κατά την αναζήτηση εργασίας και άλλες μορφές ενεργού πολιτικής οδηγούν στην εξεύρεση θέσεων απασχόλησης. Τελικά, αυτό που έχει σημασία για τον σχεδιασμό των μελλοντικών δραστηριοτήτων δεν είναι οι υποσχέσεις των κρατών μελών, αλλά το αποτέλεσμα. Παρεμπιπτόντως, στο σημείο αυτό δεν πρέπει να λησμονείται ότι, παράλληλα με την προσφορά εκπαιδευτικών δυνατοτήτων, υπάρχει και η ατομική ευθύνη των ενδιαφερόμενων να προσπαθήσουν ενεργά να βελτιώσουν τις δυνατότητες απασχόλησής τους εκφράζοντας μια ιδιαίτερη προθυμία να συμμετάσχουν πραγματικά στα προγράμματα επανακατάρτισης και επιμόρφωσης.

3.1.2. Η ικανοποίηση για μια ελαφρά μείωση της ανεργίας είναι, κατά την ΟΚΕ, अपαράδεκτη. Κατά την άποψη της, η ανεργία δεν είναι το μόνο πρόβλημα: το ποσοστό απασχόλησης θα αποτελέσει μελλοντικά πηγή πολύ μεγαλύτερης ανησυχίας, όταν οι δημογραφικές εξελίξεις ενδέχεται να προξενήσουν σοβαρά προβλήματα στη χρηματοδότηση των παροχών γήρατος από μια πολύ μικρή ομάδα ενεργού πληθυσμού. Έτσι, το Συμβούλιο, στην προαναφερόμενη σύστασή του σχετικά με τους γενικούς προσανατολισμούς των οικονομικών πολιτικών (βλ. υποσημείωση 2), αναφέρει: «Το ποσοστό απασχόλησης, που ανερχόταν στο 61 % το 1998, είναι χαμηλό τόσο ιστορικά όσο και διεθνώς. Μια ουσιαστική αύξηση του ποσοστού απασχόλησης και μια μείωση του ποσοστού ανεργίας μεσοπρόθεσμα θα καθιστούσε δυνατή την αισθητή βελτίωση του βιοτικού επιπέδου, θα διευκόλυνε τη διατήρηση υγιών δημόσιων οικονομικών και θα εξασφάλιζε την κοινωνική συνοχή».

3.1.3. Εάν δεν αντιμετωπισθεί σήμερα η από κοινωνική και οικονομική άποψη απαράδεκτη ανεργία, αύριο ενδέχεται να διαβρωθούν τα ίδια τα θεμέλια της κοινωνίας. Τίθεται, ωστόσο, το ερώτημα μήπως η προσέγγιση της Επιτροπής στις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές (και ιδίως στην τέταρτη), όπου υποστηρίζει τώρα την ανάγκη της διατήρησης των ηλικιωμένων για όσο το δυνατόν περισσότερο χρόνο στην παραγωγική διαδικασία, αντιστρατεύεται βραχυπρόθεσμα την προσπάθεια ένταξης περισσότερων μακροχρόνιων και νέων ανέργων στην αγορά εργασίας. Θα είναι απαραίτητο να βρεθεί μια πολιτική ισορροπία η οποία να μην οδηγεί σε τεχνητή αντιπαράθεση των νέων και των ηλικιωμένων. Για το λόγο αυτό, πρέπει να πραγματοποιηθούν στις επιχειρήσεις ολοκληρωμένες συζητήσεις και διαπραγματεύσεις γύρω από όλες τις πτυχές της εργασίας και του ωραρίου κατά τη διάρκεια μιας επαγγελματικής σταδιοδρομίας (συμπεριλαμβανομένων της υποβάθμισης, της εθελούσιας μερικής συνταξιοδότησης και της καθοδήγησης των νεοτέρων).

Η ΟΚΕ διαπιστώνει με ικανοποίηση ότι η Επιτροπή αναγνωρίζει σ' αυτόν τον πυλώνα την πτυχή της διαρκώς εξελισσόμενης κοινωνίας των πληροφοριών. Στο πλαίσιο της μετάβασης από το σχολείο στην εργασία θα πρέπει να αναπτυχθούν δράσεις υπέρ της καλής διασύνδεσης του επιπέδου της ικανότητας χειρισμού των μέσων της κοινωνίας των πληροφοριών από τους αποφοίτους μέσης εκπαίδευσης με τις ανάγκες και τις πρακτικές των επιχειρήσεων. Ένα υψηλό επίπεδο κατάρτισης μπορεί να συμβάλει σ' αυτό, υπό τον όρο ότι τα σχολεία και τα άλλα εκπαιδευτικά ιδρύματα θα έχουν στη διάθεσή τους τα ίδια μέσα (υπολογιστές, συνδέσεις 'Ιντερνετ, βάσεις δεδομένων) με εκείνα που χρησιμοποιούνται στις επιχειρήσεις. Τα εκπαιδευτικά συστήματα των κρατών μελών θα πρέπει να προσαρμοσθούν αναλόγως και να πραγματοποιηθούν οι απαραίτητες επενδύσεις, ούτως ώστε να διασφαλισθεί ότι οι απόφοιτοι της μέσης εκπαίδευσης παρουσιάζονται στην αγορά εργασίας όντας ήδη σε μειονεκτική θέση όσον αφορά τον χειρισμό αυτού του είδους των τεχνικών των πληροφοριών και επικοινωνιών.

3.1.4. Η ΟΚΕ τονίζει ακόμη μία φορά το ενδιαφέρον της για την καταπολέμηση και την πρόληψη του κοινωνικού αποκλεισμού, όπως αυτός εκφράζεται στην κατευθυντήρια γραμμή 9. Έχει δε την έντονη εντύπωση ότι αυτό το μέρος των γραμμών παρουσιάζεται ακόμη πολύ περιορισμένο από πλευράς συγκεκριμένων μέτρων στα κράτη μέλη. Στην περίπτωση μειονεκτούσων κοινωνικών ομάδων (αναπήρων, εθνικών μειονοτήτων και άλλων), έχει ύψιστη σημασία να προωθηθεί η ισότητα ευκαιριών και να ενσωματωθεί σε όλους τους τομείς της πολιτικής, όπως συμβαίνει στην περίπτωση της πολιτικής για την ισότητα ευκαιριών για τις γυναίκες (βλέπε σημείο 3.4).

3.2. Ανάπτυξη του επιχειρηματικού πνεύματος

Σε όλα σχεδόν τα κράτη μέλη, καθώς και στο επίπεδο της ΕΕ και των οργάνων της⁽¹⁾, η ανεξάρτητη επιχειρηματική δραστηριότητα θεωρείται από τις δημόσιες αρχές σημαντικός κινητήρας της οικονομίας — κινητήρας που δεν συμβάλλει μόνο στο ΑΕΠ, αλλά λειτουργεί και ως πραγματικός δημιουργός θέσεων απασχόλησης. Πράγματι, οι μικρές επιχειρήσεις έχουν συνήθως χαρακτήρα έντασης εργασίας και δημιουργούν περισσότερες θέσεις απασχόλησης σε σύγκριση με τις μεγάλες επιχειρήσεις, που είναι περισσότερο έντασης κεφαλαίου. Και σε αυτήν την περίπτωση διαφαίνεται καθαρά η σημασία της σύστασης για τη μείωση των επιβαρύνσεων του συντελεστή εργασίας, η οποία μέχρι στιγμής υλοποιήθηκε σε λίγα μόνο κράτη μέλη. Όπως φαίνεται από τα Ετήσια Εθνικά Προγράμματα των περισσότερων κρατών μελών, οι δραστηριότητες συνίστανται κυρίως στον προσανατολισμό, την ενημέρωση και την προαγωγή του επιχειρηματικού πνεύματος στους νέους και τα σχολεία και σε περιορισμένο μόνο βαθμό σε συγκεκριμένες προσαρμογές του νομοθετικού και κανονιστικού καθεστώτος. Όμως, εκεί όπου θα μπορούσαν να γίνουν πολλά ακόμη από την άποψη της εξάλειψης των περιττών διοικητικών επιβαρύνσεων και διατυπώσεων είναι οι αναγκαίες προϋποθέσεις για τη δημιουργία και την ανάπτυξη των επιχειρήσεων, πράγμα το οποίο θα ωφελούσε κυρίως τις μικροεπιχειρήσεις. Ωστόσο — και η ΟΚΕ συμφωνεί εδώ με τα πορίσματα μιας πρόσφατης έρευνας του European Trade Union Institute⁽²⁾ — η απλή αύξηση του αριθμού των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων στην ΕΕ δεν αποτελεί από μόνη της επαρκή δείκτη της επιτυχίας της πολιτικής. Πρέπει να διασφαλισθεί ότι

υπάρχει αύξηση του αριθμού των καινοτόμων μικρών επιχειρήσεων και ότι οι άνθρωποι δεν επιλέγουν αναγκαστικά την ανεξάρτητη επιχειρηματική δραστηριότητα, επειδή η κανονική αγορά εργασίας δεν τους παρέχει καμία δυνατότητα ή προοπτική μισθωτής απασχόλησης. Η ενθάρρυνση του επιχειρηματικού πνεύματος πρέπει να πραγματοποιηθεί με αυτή την οπτική και να μην περιορισθεί στις δραστηριότητες της παραδοσιακής αγοράς (τις προσανατολισμένες προς το κέρδος). Η ανάπτυξη της επιχειρηματικής πρωτοβουλίας ελάχιστα έχει στραφεί μέχρι στιγμής στη λεγόμενη κοινωνική οικονομία. Ορισμένες εργασίες παροχής μέριμνας (για παιδιά, ηλικιωμένους, αναπήρους), οι οποίες τελούν σήμερα υπό πίεση λόγω της περικοπής των δημόσιων δαπανών, θα μπορούσαν να ανθίσουν με νέες μορφές δραστηριοτήτων. Ορθώς λοιπόν, κατά την ΟΚΕ, υπογραμμίζει η Επιτροπή τη σημασία αυτού του τύπου επιχειρήσεων για την τοπική ανάπτυξη. Συχνά, οι επαγγελματικές πρωτοβουλίες (με την έννοια της διοίκησης επιχειρήσεων) σε αυτόν τον κλάδο δεν έχουν αναπτυχθεί όσο θα έπρεπε και χρειάζονται μια εντελώς ιδιαίτερη υποστήριξη. Είναι ωστόσο σημαντικό, κατά την ΟΚΕ, να ισχύουν για αυτές ίσοι όροι με τις πιο συνηθισμένες επιχειρήσεις, για να αποφευχθεί η στρέβλωση του ανταγωνισμού⁽³⁾. Στο πλαίσιο αυτό, το μέτρο της μείωσης του συντελεστή ΦΠΑ που εφαρμόζεται στην παροχή αυτού του είδους υπηρεσιών στον ελάχιστο συντελεστή θα μπορούσε επίσης να συμβάλει στη διασφάλιση ότι η τιμή των εν λόγω υπηρεσιών είναι εντός των οικονομικών δυνατοτήτων της ομάδας-στόχου. Η ΟΚΕ καλεί τα κράτη μέλη να λάβουν υπόψη τους αυτό το γεγονός κατά τη σύνταξη των καταλόγων υπηρεσιών στις οποίες επιδιώκουν να εφαρμόζεται αυτός ο μειωμένος συντελεστής⁽⁴⁾.

3.3. Προαγωγή της ικανότητας προσαρμογής των επιχειρήσεων και των υπαλλήλων τους

3.3.1. Σε συνδυασμό με το στοιχείο της καινοτομίας, που εξετάζεται στην παράγραφο 4.1, το στοιχείο αυτό είναι απολύτως απαραίτητο για την επιβίωση των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων. Στην περίπτωση αυτή, το θέμα είναι η καλύτερη δυνατή εναρμόνιση πολλών και διάφορων πτυχών (νοοτροπία, πολιτιστική αποδοχή, νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο, συμφέροντα των εργαζομένων και των επιχειρήσεων). Μια λεπτή ισορροπία μεταξύ ασφάλειας και δυναμισμού χαρακτηρίζει τα πολύπλοκα ζητήματα που εμπίπτουν σε αυτό το θέμα. Ορθώς λοιπόν ανατίθεται στους κοινωνικούς εταίρους σημαντικός ρόλος στις δραστηριότητες αυτού του πυλώνα⁽¹⁾. Αυτές οι αναγκαίες προσαρμογές θα πρέπει να υλοποιηθούν με συγκεκριμένο τρόπο στον τόπο εργασίας σε επιχειρήσεις και οργανισμούς.

3.3.2. Στη γνωμοδότησή της για το Πράσινο Βιβλίο της Επιτροπής της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τίτλο «Σύμπραξη για μία νέα οργάνωση της εργασίας»⁽²⁾, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή τόνισε ήδη τα εξής: «η ανταγωνιστικότητα της Ευρώπης θα εξαρτάται από το βαθμό στον οποίο θα μπορεί να τονώσει την καινοτομία της ικανότητα και να εξεύρει πιο ευφείς λύσεις για την οργάνωση της εργασίας και την τεχνολογία. Στόχος πρέπει να είναι η βελτίωση της σχέσης μεταξύ τεχνολογίας και οργάνωσης της εργασίας αφενός, και της χρησιμοποίησης των ανθρώπινων πόρων,

(1) ΕΕ C 219 της 30.7.1999.

(2) «Η επιχειρηματική δραστηριότητα στην ευρωπαϊκή στρατηγική για την απασχόληση», European Trade Union Institute (ETUI), Βρυξέλλες 1999.

(3) CES 426/99 της 26.5.1999.

(4) Βλ. επίσης τα συμπεράσματα του Συμβουλίου Ecofin της 12ης Ιουλίου 1999.

(5) ΕΕ C 73 της 9.3.1998.

αφετέρου. Οι ιεραρχικές μορφές οργάνωσης των επιχειρήσεων και οι παραδοσιακές μέθοδοι οργάνωσης της εργασίας τύπου Taylor δεν ανταποκρίνονται πάντα στα αιτήματα για ευέλικτη οργάνωση της παραγωγής και των υπηρεσιών με άμεση δυνατότητα προσαρμογής στις μεταβαλλόμενες απαιτήσεις της αγοράς. Πρέπει να αντικατασταθούν από νέες μορφές παραγωγής και οργάνωσης της εργασίας, στα πλαίσια των οποίων η πλήρης ανάπτυξη των ανθρώπινων δυνατοτήτων αποτελεί προϋπόθεση της καινοτομικής ικανότητας.»

3.3.3. Οι νέες αυτές μορφές οργάνωσης της εργασίας μπορούν να πραγματοποιηθούν μέσω της δημιουργίας εργασιακών δομών που θα ευνοούν τη συμμετοχή και τη συνεργασία και όπου το περιεχόμενο της εργασίας χαρακτηρίζεται από μεγαλύτερη εναλλαγή και υψηλές ποιοτικές απαιτήσεις. Η έρευνα που διεξήγαγε το Ίδρυμα του Δουβλίνου για τη βελτίωση των συνθηκών ζωής και εργασίας σε 10 ευρωπαϊκές χώρες, έδειξε ότι η άμεση συμμετοχή των εργαζομένων οδήγησε για το 72 % των ερωτηθέντων επιχειρήσεων σε αύξηση της παραγωγής και στο 96 % βελτίωση της ποιότητας. Συγχρόνως, αυξήθηκε η ικανοποίηση των εργαζομένων για την εργασία τους, εφόσον περίπου στο 1/3 των ερωτηθέντων επιχειρήσεων μειώθηκε ο αριθμός ασθενειών και απουσιών (1).

3.3.4. Τα αποτελέσματα δείχνουν επίσης ότι οι νέες μορφές οργάνωσης της εργασίας οι οποίες στηρίζονται στη συνεργασία και στη συμμετοχή των εργαζομένων συμβάλλουν τόσο στην αύξηση της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας όσο και στη βελτίωση των συνθηκών εργασίας. Γι' αυτό και η ΟΚΕ τόνισε στη γνωμοδότηση για το Πράσινο Βιβλίο της Επιτροπής την άποψη ότι οι κοινωνικοί εταίροι «θα πρέπει να παροτρυνθούν να εμβαδύνουν τις συζητήσεις». Παρόμοιες συζητήσεις θα πρέπει να πραγματοποιηθούν στις επιχειρήσεις με στόχο την κατάρτιση συγκεκριμένων προγραμμάτων για τον εκσυγχρονισμό της οργάνωσης εργασίας. Οι εμπειρίες και τα αποτελέσματα προγραμμάτων αυτού του είδους θα μπορούσαν να συνεκτιμηθούν στη συζήτηση για τις νέες μορφές οργάνωσης της εργασίας σε τομεακή κλίμακα, προκειμένου να εξεταστεί, σε συμφωνία με το ρόλο που αποδίδεται στους κοινωνικούς εταίρους στις κατευθυντήριες γραμμές για την πολιτική απασχόλησης, αν υπάρχει δυνατότητα να συναφθούν τομεακές συμφωνίες. Οι διευκρινήσεις που διατυπώνει η Επιτροπή στις εν λόγω κατευθυντήριες γραμμές μπορούν, κατά τη γνώμη της ΟΚΕ, να συμβάλουν στην οριοθέτηση του φάσματος των θεμάτων για τις διαπραγματεύσεις και τις ενδεχόμενες συμφωνίες των κοινωνικών εταίρων. Ιδιαίτερη σημασία έχει σ' αυτό το πλαίσιο η εκπαίδευση/επιμόρφωση, επειδή θα πρέπει να προσαρμόζεται στις νέες απαιτήσεις των μεταβολών που σημειώνονται στον τομέα της πληροφορικής και της τεχνολογίας καθώς και στις νέες μορφές εργασίας.

3.3.5. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα μπορούσε να συμβάλει σ' αυτό προωθώντας την ανταλλαγή εμπειριών σχετικά με θετικά παραδείγματα νέων μορφών οργάνωσης της εργασίας, παραδείγματος χάριν στα πλαίσια διασκέψεων.

3.4. Ενίσχυση της ισότητας ευκαιριών για άνδρες και γυναίκες

3.4.1. Η ΟΚΕ έχει υπογραμμίσει σε πολλές γνωμοδοτήσεις της τη συνεχιζόμενη μειονεκτική θέση των γυναικών στον κοινωνικό βίο. Έτσι, είχε υποστηρίξει την απόδοση έμφασης στις «Ισες ευκαιρίες» στη γνωμοδότησή της για τις πρώτες κατευθυντήριες γραμμές που είχε προτείνει η Επιτροπή, συγκεκριμένα για το

1998 (2). Η ΟΚΕ χαιρέτα διότι η Επιτροπή εφαρμόζει στο κοινοτικό επίπεδο την αρχή που θέτει η Συνθήκη του Άμστερνταμ, ότι πρέπει να καταργηθεί η άνιση αντιμετώπιση μεταξύ ανδρών και γυναικών και να προαχθούν οι ίσες ευκαιρίες σε όλες τις δράσεις της ΕΕ.

3.4.2. Η — κατά τα άλλα εξαιρετικά κατανοητή — ετήσια έκθεση της Επιτροπής για τις «Ισες ευκαιρίες» του 1998 (3) δείχνει ότι η πολιτική του «mainstreaming» (δηλ. του συντονισμού της αρχής των ίσων ευκαιριών σε όλους τους τομείς πολιτικής δραστηριότητας της ΕΕ) εφαρμόζεται σήμερα πραγματικά στο κοινοτικό επίπεδο, συμπληρωμένη με ειδικές δράσεις. Σύμφωνα με την ΟΚΕ, τα κράτη μέλη πρέπει να δραστηριοποιηθούν πολύ περισσότερο για να δημιουργήσουν μια κατάσταση η οποία να προσφέρει πραγματικά στις γυναίκες ίσες ευκαιρίες απασχόλησης. Η ΟΚΕ επιμένει στην απόλυτη αναγκαιότητα της συνέχισης αυτών των δραστηριοτήτων (4). Πρέπει, επομένως, να επικροτηθεί η διαβεβαίωση της υποψήφιας για την πολιτική αυτή Επιτροπής κατά την ακρόαση από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στις 30 Αυγούστου 1999 ότι θα καταρτισθεί ένα 5ο πρόγραμμα δράσης για τις «Ισες ευκαιρίες» και θα συνοδευτεί από τον κατάλληλο προϋπολογισμό. Κατά τα άλλα, αμφισβητείται σοβαρά η αξιοπιστία των κρατών μελών που παρουσιάζουν καθυστέρηση από άποψη συγκεκριμένων αποτελεσμάτων, τη στιγμή μάλιστα που ορισμένα από αυτά δεν έχουν εκπληρώσει ακόμη την υποχρέωση, που απορρέει από τη Συνθήκη, να μεταφέρουν στην εθνική τους νομοθεσία την οδηγία της ΕΕ για τη γονική άδεια (5). Οι κοινωνικοί εταίροι θα πρέπει επίσης, κατά την άποψη της ΟΚΕ, να παράσχουν τη συμβολή τους σε όλα τα επίπεδα, σε θέματα όπως η ένταξη ή η επανένταξη των γυναικών στην αγορά εργασίας, η πρόσβαση στη (συνεχή) κατάρτιση και ο συμβιβασμός μεταξύ των οικογενειακών και των εργασιακών απαιτήσεων, ενώ εξακολουθεί να υφίσταται το πρόβλημα των ανεπαρκών δυνατοτήτων φύλαξης των παιδιών, παρά τις εμφανείς προσπάθειες διάφορων κρατών μελών.

4. Πρόσθετες διαστάσεις που καλύπτουν περισσότερες κατευθυντήριες γραμμές

4.1. Καινοτομία

4.1.1. Μία διάσταση που είναι πολύ εμφανής στις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές είναι η προσοχή που αποδίδεται στην καινοτομία. Η ΟΚΕ υπογραμμίζει ότι η καινοτομία δεν πρέπει να θεωρείται μόνο με τη στενή τεχνική της έννοια. Καινοτομίες, με την έννοια των κοινωνικών διαδικασιών, πρέπει να πραγματοποιούνται και εκεί όπου η λειτουργία των αγορών εργασίας υπολείπεται του βέλτιστου. Τούτο ενδέχεται να σημαίνει μια νέα κατανομή των ρόλων μεταξύ των αρμόδιων αρχών και των κοινωνικών εταίρων προς την κατεύθυνση μιας μεγαλύτερης συμμετοχής των κοινωνικών εταίρων σε όλα τα μέτρα που αποσκοπούν π.χ. στην πρόληψη της ανεργίας. Η καινοτομία εφαρμογή, ιδίως στο τοπικό επίπεδο, μιας σύγχρονης, ενεργού πολιτικής για την αγορά εργασίας βασισμένης στις «βέλτιστες πρακτικές» μπορεί να οδηγήσει σε επιτυχίες.

(2) ΕΕ C 19 της 21.1.1998.

(3) Ευρωπαϊκή Επιτροπή «Ισες ευκαιρίες για τις γυναίκες και τους άνδρες στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ετήσια έκθεση 1998», Βρυξέλλες, Μάρτιος 1999.

(4) Π.χ. το ποσοστό συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας στην ΕΕ των 15 μόλις που φθάνει ένα ισχύο 50 %, ενώ σε 6 κράτη μέλη είναι ακόμη χαμηλότερο από τον κοινοτικό μέσο όρο.

(5) Ετήσια έκθεση για τις ίσες ευκαιρίες 1998, σ. 24.

(1) Βλ. ΕΡΟΚ: Νέες μορφές οργάνωσης της εργασίας — Πώς θα συγκεκριμενοποιηθεί η Ευρώπη τις δυνατότητές της; Δουβλίνο 1998.

4.1.2. Η καινοτομία με την τεχνική έννοια (όσον αφορά τα προϊόντα αλλά και τις μεθόδους παραγωγής) πρέπει να αποτελέσει το σημείο αφετηρίας της πολιτικής απασχόλησης της ΕΕ και των κρατών μελών για την αύξηση της έντασης γνώσεων της ευρωπαϊκής βιομηχανίας παραγωγής και υπηρεσιών. Τότε μόνο θα μπορέσει να επιτευχθεί μια μεγαλύτερη προστιθέμενη αξία, η οποία θα επιτρέψει στις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις να συμμετάσχουν υπό τις ίδιες προϋποθέσεις στον παγκόσμιο ανταγωνισμό. Η έκτακτη σύνοδος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στην Πορτογαλία τον Μάρτιο του 2000, που θα είναι αφιερωμένη στο θέμα «Προς μια Ευρώπη της καινοτομίας και της γνώσης», θα πρέπει να προσδώσει ιδιαίτερη ώθηση σ' αυτή τη διαδικασία.

Στο πλαίσιο αυτό, θα πρέπει επίσης και προπαντός να δοθεί προσοχή στη μειονεκτική θέση των γυναικών, τόσο όσον αφορά την πρόσβαση στην κατάρτιση όσο και την ισχνή συμμετοχή των γυναικών στην επιστημονική έρευνα.

4.1.3. Η ΟΚΕ επικροτεί τις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Κολωνίας να διατεθούν περισσότεροι πόροι μέσω της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων για την καλούμενη Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Τεχνολογιών και για τη χρηματοδότηση ΜΜΕ σε τεχνολογίες αιχμής με κεφάλαια κινδύνου. Η ΟΚΕ ελπίζει, επίσης, ότι η ΕΤΕ θα είναι διατεθειμένη να αναλάβει και η ίδια περισσότερους κινδύνους για να διατεθούν πραγματικά αυτά τα μέσα σε εκείνες τις επιχειρήσεις, που εξαιτίας του υψηλού κινδύνου, δεν μπορούν να βρουν την απαραίτητη χρηματοδότηση για τις επενδύσεις τους.

4.1.4. Εκτός από το προαναφερθέν στοιχείο «ίσες ευκαιρίες» των τεσσάρων πυλώνων, η ΟΚΕ ελπίζει ότι τα κράτη μέλη θα εντάξουν ουσιαστικά στα Εθνικά Ετήσια Προγράμματά τους και το στοιχείο της «καινοτομίας με την ευρεία έννοια» όσον αφορά τους πυλώνες «ανάπτυξη του επιχειρηματικού πνεύματος» και «προαγωγή της ικανότητας προσαρμογής».

4.2. Έμφαση στη σημασία του τομέα των υπηρεσιών

Μια έρευνα που διενεργήθηκε πρόσφατο κατ' εντολή της Επιτροπής έδειξε ότι στην Ευρώπη μένει ανεκμετάλλευτο ένα σημαντικό δυναμικό δημιουργίας θέσεων απασχόλησης, ιδίως στον τομέα των υπηρεσιών. Οι εξελίξεις στις ΗΠΑ και την Ιαπωνία δείχνουν ότι σημαντικό τμήμα των θέσεων απασχόλησης που χάνονται από την κλασική παραγωγική βιομηχανία αντισταθμίζεται από την έντονη αύξηση της απασχόλησης στον κλάδο των υπηρεσιών. Είναι σημαντικό, κατά την ΟΚΕ, να μην χάσουν τα κράτη μέλη στο πλαίσιο των τεσσάρων πυλώνων της πολιτικής απασχόλησης καμία

ευκαιρία για ανάπτυξη του τομέα των υπηρεσιών σε υποσχόμενες αγορές με υψηλό επίπεδο γνώσεων. Παράλληλα, ο τομέας υπηρεσιών διακρίνεται από την ύπαρξη πολύ ποικιλόμορφων επιχειρήσεων μεταξύ των οποίων επιχειρήσεις υψηλής εντάσεως εργασίας. Ιδιαίτερα στον τομέα υπηρεσιών που στρέφονται προς τον καταναλωτή συναντώνται παρόμοιες, κατά το πλείστον μικρές, επιχειρήσεις (π.χ. στο λιανικό εμπόριο και στη βιοτεχνία που αποβλέπει στον καταναλωτή). Η διατήρηση αυτών των επιχειρήσεων και η προαγωγή των μελλοντικών προοπτικών τους είναι βεβαίως απαραίτητη από την άποψη της απασχόλησης. Η ενέργεια αυτή δεν είναι απαραίτητη μόνο από οικονομική άποψη, αλλά και για τη βελτίωση της θέσης των γυναικών στην αγορά εργασίας, καθώς υπάρχει παραδοσιακά μεγαλύτερη εκπροσώπηση των γυναικών στον τομέα των υπηρεσιών.

5. Συμπέρασμα

5.1. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι η συμμετοχή των τοπικών οργανισμών (ιδιαίτερος των κοινωνικών εταιρών σε τοπικό επίπεδο) για πάρα πολύ καιρό δεν είχε τονισθεί επαρκώς. Η συστηματική των κατευθυντήριων γραμμών στηρίζεται σε μία προσέγγιση «από την κορυφή προς τα κάτω».

5.2. Ως εκπρόσωπος της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών, η ΟΚΕ εκφράζει τις απόψεις πολλών φορέων της κοινωνίας μας. Η εφαρμογή πολιτικών προθέσεων σαν τις παρούσες υλοποιείται, ωστόσο, στο τοπικό επίπεδο. Και εκεί πρέπει να υλοποιείται, κοντά και μαζί με τον πολίτη. Μόνο έτσι θα μπορέσει να καταστεί ορατή η διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και συνεργασίας και να μάθουν οι άνθρωποι ο ένας από τις εμπειρίες του άλλου. Μόνο έτσι θα μπορέσει να συμπληρωθεί η προσέγγιση «από την κορυφή προς τα κάτω» με μια προσέγγιση «από τη βάση προς τα πάνω», με την οποία οι ανάγκες, οι προσδοκίες και οι επιτυχίες θα εμπλουτίσουν και θα καταστήσουν αποτελεσματικότερες τις μελλοντικές προσαρμογές της πολιτικής.

5.3. Η ΟΚΕ καλεί, συνεπώς, την Επιτροπή, τα κράτη μέλη, τις τοπικές αρχές και τους κοινωνικούς εταίρους να εφαρμόσουν με την ευρεία έννοια το σύνολο των κατευθυντήριων γραμμών για την πολιτική απασχόλησης. Η ΟΚΕ παρέχει τον χώρο όπου μπορούν να πραγματοποιηθούν αυτές οι ανταλλαγές τοπικών εμπειριών.

5.4. Η ιδιαίτερη συμβολή της ΟΚΕ σ' αυτή τη συζήτηση ούτε μπορεί ούτε πρέπει να υποτιμηθεί. Μόνο με το σύνολο όλων αυτών των αλληλεπιδράσεων μεταξύ των εμπλεκόμενων οργανισμών (οργανώσεων και θεσμικών οργάνων) θα γίνει δυνατό να επιτευχθούν τα επιθυμητά αποτελέσματα.

Βρυξέλλες, 20 Οκτωβρίου 1999.

Η Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Beatrice RANGONI MACHIAVELLI